

TAULA

de lletres valencianes

Linoleum

Renau

3.ª Taula de Poesia.—Interrogacions, F. CABALLERO.—Estampes de Paris, ARTUR PERUCHO.—Discurs de Teodor Llorente.—Parlant de monuments, EL VELLUTER.—Guillem de Castro i València, EDUARD JULIÀ MARTÍNEZ.—Pomell de poemes, CARLES SALVADOR.—El Jocs Florals.—Notes.—Bibliografia.

Número 21

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

DIRECCIÓ:

Guillem de Castro, 35

ADMINISTRACIÓ:

Ciril Amorós, 39

VALENCIA

Director: A. PIZCUETA

Administrador: GODOFRED HERNANDEZ

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

Ordinària (Un exemplar
cada mes. 3 PTES.
Protectora (Dos exem-
plars. 5 "

Esta classe és feta per tal de que
puguen enviar un número de propagan-
da a un Circul, Biblioteca o amic Pen-
sen que a Valencia casi tot està per-
fer i és obra de molts la que ens havem
proposat

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en ab-
solut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

3.ª Taula de Poesia

La 3.ª Taula de Poesia s'inagurà el dia 29 de maig, en la Casa de la Premsa, amb les carpetes de Bernat Artola, Josep M.ª Bayarri, Miquel Duran, Enric Duran i Tortajada, Carles Salvador, Thous Llorens, Salvador Verdaguer i una de caràcter col·lectiu en la que figuraven Angeli Castanyer, Lluís Guarner, Ramirez Bordes, F. Ribes i Bonaventura Vidal.

L'acte d'inauguració va esdevindre una festa per a l'esperit. Poques i justes paraules de salutació del President de l'entitat acollidora, senyor Jimenez; la necessària correspondència en nom del grup, del nostre company Pizcueta; lectura d'una mostra de les poesies exposades i l'actuació selecta del Quartet «Valencia».

Estigué presidit per el director de «Las Provincias» senyor Llorente, el qual cloqué la sessió amb un discurs, que per la seua importància volem reproduir íntegrament en altre lloc d'aquesta revista. Les afirmacions del senyor Llorente tenen un interès extraordinari, i recolzades en l'autoritat dels noms de Teodor Llorente, el seu pare, i de Querol, constitueixen la màxima garantia respecte a l'orientació que en l'ús de la nostra llengua segueix la revista TAULA.

Com tots els anys, els pintors i dibuixants valencians, han contribuït en aquesta manifestació. El cartell de propaganda de la 3.ª Taula fon dibuixat sobre fusta per Abad i Mateu. El cartell col·locat a l'entrada de la Casa de la Premsa, moderníssim, era obra de Renau. El mateix Mateu, Sabina, Soler, Ramil i Martínez de Ayora han decorat les carpetes exposades.

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM II

JUNY 1929

NÚMERO 21

Interrogacions

LA lectura del llibre, recent aparegut, de Carles Salvador—«Vermell en to major»— ha plantejat novament a la nostra consideració un tema que d'antic ha segut objecte de meditació per part nostra.

Puix que s'ens brinda la ocasió, fem algunes consideracions sobre el cas.

Sabuda és la predilecció que sent nostre amic i company per el conreu de temes i formes literàries d'allò que, tan impropriament, s'ha donat en designar amb el mot de *avantguarda*.— L'afany de novetat artística és vell com l'existència de l'artista. ¿Els mestres clàssics no foren avantguardistes eu el seu temps?—

Carles Salvador, amb altres joves literats, s'ha entregat de ple a les inquietuts, especialment formals, de l'obra literària. Açò, en el camp, de tan estrets límits, de les lletres valencianes, assolix una marcada significació, reblida d'esperances. Pero per altra banda, esta actitud de superació i renovellament proposa als que ens interessem vivament per el nostre problema literari, algunes interrogacions, no del tot trivials per a les nostres conviccions estètiques.

¿Convé a l'estat actual—pur barboteig—de nostres lletres, la existència de la que anomenaríem literatura combativa?

¿La producció d'una obra poètica feta més que d'emocions, d'artifici cerebral, pot afavorir el creiximent i transcendència de nostra renaixença literària?

Massa sabem que les anteriors preguntes són suficients a provocar prolixes i substancioses discussions. Sols és el nostre disegni, ara, exposar als ulls de nostres amics alguns dels problemes que sol·liciten nostra atenció, preocupada sovint amb tot allò que pot exercir decisiva influència en el desenvolupament artístic del verb valencià.

Repetim que l'aparició de la literatura d'avantguarda en el nostre clos la considerem com un signe venturós. L'aigua ha romput les rescloses localistes. Hurra!

Davant el fet innegable, deposem tota actitud crítica.

És evident que l'aparició del gènere a que al·ludim, correspon en totes les literatures a un punt de saturació, de plenitut, del que les lletres nostres es troben enormement distanciades. Ans d'arribar a tal punt, ens cal una profunda llabor prèvia, és a dir, que la producció valenciana siga investida d'aquelles valors eternes de que únicament en l'obra dels clàssics es troben vestigis. La producció moderna dels escriptors valencians, de la renaixença vuitcentista ençà, és molt poca cosa per a que ningú puga dir que ha assolit el grau d'exhuberància creadora que judiquem necessària per a justificar les rebeldies iconoclastes dels «nous». Es el buit massa accentuat i requerix per tant un bot excésiu per a la elasticitat dels nostres membres, una mica encara anquilosats.

Si pensem en el públic, l'obstacle creix d'una manera exhorbitant. La col·lisió entre un públic que no concep res escrit en nostra llengua natural, que no haja per tema algú dels tòpics afins al seu sentimentalisme fàcil i rampló, i la irrupció d'unes veus exòtiques que diuen, en llenguatge retorçut i violentat, gloses i cants disonants, és tan greu, que ha de produir el desdeny i potser la desafecció irònica vers allò que tots devem aspirar a convertir en efflorescència magnífica i prolífica del Verb de nostre Poble.

Nodrim, ans que res, nostra literatura de essències eternes, d'allò que no's despla-

ça, ni canvia, ni mor. Després, quan ja haja assolit la categoria artística necessària per a comptar entre les literatures del món, tindrem dret a la contorsió, a la cabriola, a la bengala enlluernadora i fugissera. Mentres, no.

¿Hi ha dret a perdre's en digresions accesòries quan encara no és bastit lo essencial?

No oblidem, per altra part, que les audàcies avantguardistes—avantguardistes? no és endarrerit ja el mot?—solen congriar la mofa i la antipatia de la generalitat per la experiència, no escassa, dels que sols traten d'encobrir la seua buidor amb la etiqueta de moda.

Deduem d'açò que precedix, que a les llerres valencianes, ara per ara, no li calen—per dissort!—tentatives avantguardistes. Necessita de les sòlides columnes ans que dels arabescos exornatius.

¿Vol dir que ens hem de fosilitzar en formes i actituds espirituals arcaiques? No simplement que la nostra terra no està en saó per a tals sembres. Ha de ploure molt encara.

F. CABALLERO I MUÑOZ.

Estampes de Paris

Plaça de la Concòrdia

Es imposible vóre per primer cop la plaça de la Concòrdia sense pensar tot seguit en qualsevol de les grans construccions de l'art humà, les quals—malgrat la llur grandiositat—son perfectes de contingut i harmòniques de forma.

La plaça de la Concòrdia és monstruosa i vasta com la Tercera Sinfonia de Beethoven i el Moisés de Miquel Angel.

Si no fora pels moltíssims automòbils que, a totes les hores del dia, donen lluentor a l'asfalt, semblaria una estampa del XVIII.

Te les mateixes perspectives amplies i elegants del Parc de Versailles. La llum pàlida del cel de París, li dona una pàtina d'aristocràcia. El Ministeri de Marina—destartalat i bàrbre—desfà l'encís de l'elegància amb el record d'un Estat burocràtic i conservador.

A la plaça de la Concòrdia es pot arribar per les Tullerfes, pel carrer de Rivoli, pel gran pont d'Alexandre III, pels Camps Elisis i per la Madeleine. Lo millor es arribar-hi en el *Metro*, sobre tot s'hi aneu per primera vegada. Es així com la vasta perspectiva se us oferirà de sobte amb tota la seva bellesa i com compendreu millor, que res allí ha estat improvisat, que cada pedra ocupa el puesto que li pertoca i te la color més escaient, que els Invàlids no tenen altre objecte que fer de fons adequat, i que Napoleó va encendre la guerra en mig món sense altra finalitat que robar l'Obelise de Caruak, que éra l'únic que hi faltava per a fer de la plaça de la Concòrdia la plaça més bella de Paris.

El palauet de la rue des Archius

Cada dia, en havent dinat a un restaurant del Boulevard de Sebastapol, faig un tomb per a passar per la rue des Archius i vore aquest palauet que es va edificar a començaments del segle VXIII.

Evoca la França literària de Mme. de Sevigné, de Voltaire i de la Enciclopèdia. La millor França que ha existit fins ara, i també la pitjor. Una França en la qual l'amor tenia estètica i la vida es basava sobre sobre la injustícia social.

L'edifici te una bellesa femenina que incita a la dolça carícia...

Pero la evolució d'època és imposible. El palauet te llum elèctrica i per la porta passen tres línies d'autobussos.

Barri Llatí

Des d'una casa sols haig de travessar la *Cité* i passar per davant de Nôtre Dame, per a trobar-me a la entrada del Boulevard Saint Michel, principal artèria del Barri Llatí.

Ja no hi queda res de l'època bohèmia i romàntica de Murger. Ara, tothom es talla els cabells, s'afaita cada dia i pren el bany. Els estudiats fan vida de saló i llegixen «L'Acció Francesa». D'altres—no tants—s'han inscrit al partit comunista, i fan mitjans violents.

La Sorbona domina el Barri amb la seva severitat científica.

Robert sopa invariablement, a les set, en un restaurant grec.

Mimí balla el xarleston i ha après l'espanyol per a poder cantar tangos. No és tan pàl·lida, llegeix, i s'ha fet una miqueta més grossa.

ARTUR PERUCHO.

Paris, maig.

Discurs de Teodor Llorente

«**I** qué puc dir-vos jo, que vosatres no sapiau? El periodista i molt modest, que vos parla, ha d'acullir, com li correspon, amb gran satisfacció, este esplendent moviment de nostra renaixença literària, i si este periodista va sent ja vell, pot recordar dates i noms gloriosos d'aquella renaixença, i sentir-se orgullós al vore que la sembla feta per els precursors d'este moviment, dona les perfumades flors de vostra TAULA.

A la nostra memòria acudixen en tropell una pila de noms: Querol, Llobart, Pizcueta, Irazzo, Aguirre Matiol, Labaila, Ferrer i Bigné, Guzmán, Cebrián Mezquita, i entre tots ells el d'una persona amb mi molt lligada, el de mon benvolgut pare. De tots aquells escriptors, sols sobreviu un, En Lluís Cebrián i Mezquita; permetiu-me que des de este lloc, i en nom de tots els presents, li envie una coral salutació...

A aquella primera generació de poetes, fundadora de «Lo Rat-Penat» i fonamentadora del renaixement de les lletres regionals, seguí una altra en que figuraven Josep Maria Latorre, Bodria, Badenes, Cabrelles, Puig i Torralba, Bas, Palanca, Bonet Alcantarilla, Espiau, la major part d'ells també desapareguts d'esta vida; anys després nova generació, entre els que destacaven Miquel Durán i Tortajada, Daniel Martínez Ferrando, Jacint Mustieles, continúa el gloriós moviment, fins aplegar al temps d'ara en que una agrupació lluidíssima, com és la vostra, arreplega la bandera d'aquell resorgir literari que fa poc més de cinquanta anys, en nit de gratíssima recordança, reuníen-se en el pabelló de nostre Ajuntament, del reial de la Fira, els primers poetes de la renaixença, baix les ales del malastruc rat penat, i donaven caràcter oficial al despertar de les nostres lletres, sota la protecció de la representació de la ciutat.

S'ha calificat a vostra agrupació de «vanguardista», paraula posada de moda. Jo no sé qué és vol expressar amb eixe vocable. En tots temps la joventut ha sigut vanguardista. I si nó, regireu els anys de la nostra història. Vanguardistes eren aquells primers poetes, que com Querol, Labaila, Llorente, en arboraren la bandera del renaixement; vanguardista era aquella altra joventut que naixqué ja al caliu dels primers poetes; i vanguardistes foren Durán i Tortajada i Martínez Ferrando, com ho sou vosalires, els poetes de la TAULA. ¡Admirable joventut, que porta sempre plena l'ànima de inquietuts i de nous anhels!

Se vos ha fiillat de catalanisar el nostre llenguatge i el nostre esperit. Jo sobre este punt me permetisc tindre la meua opinió. Considere que tota obra encaminada a unificar el llenguatge que es parla en Catalunya, Mallorca i València, és meritíssima. Empenyar-se en engrandir les diferències dialectals que ara ens separen a les branques del mateix arbre, és labor perjudicial i poc edificadora. Ja Querol, en da ta llunyana, en l'aubada de nostres lletres, batejava les seues poesies valencianes amb el títol de «Rimas Catalanas», sense protesta dels seus companys, i altre poeta—i permetiu que el nomene per segon o tercera vegada—Teodor Llorente, mon pare, en carta—que he trobat en la replega que he tengut de fer per a l'«Epistolari», que la majoria de vosatres coneixeu—dirigida a nostre company, l'il·lustre escriptor Eduard López Chavarri, apropòsit d'una discussió sobre llenguatge, allà per l'any de 1900, li dia lo següent:

«Yo he sido siempre contrario a los que han querido hacer del valenciano un coto redondo, bien cerrado, exagerando las diferencias que hoy separan nuestra lengua de la catalana. Literariamente no había más que un idioma en Cataluña, Valencia y Mallorca, y debemos tender a restablecer esa unidad».

Açò dia, fa més de un quart de segle, escriptor tan autorisat com el dit, i esta és l'opinió que vosaltres, els poetes de TAULA, veniu sostenint en vostres inspiracions poètiques, laborant perquè de jorn en jorn es vaja acurtant el tros que ens separa a tots els escriptors dels antics estats que un dia estigueren baix el mateix cetre, formant amb Aragó i alguns territoris del migjorn de França, la gloriosa Corona Aragonesa.

Precisament en la recent obra, encara en publicació, l'«Epistolari Llorente» és marca bé l'obra d'aproximació entre els poetes, historiadors i tota mena de literats de Catalunya, Mallorca i València, obra confirmada amb el monument que els catalans erigiren a un poeta valencià en el parc de Barcelona.

Ara bé. Es indubtable que el renaiximent català, més intens, perquè el castellà no sigué mai llengua pròpia del país, com ocorre en València, per rahó d'haver intervingut en la nostra conquesta catalans i aragonesos, ha tingut un desenvolupament i ha aplegat a una depuració que no pot tindre el de València, i açò és causa de que nostres escriptors, més atents a aquell esplendor, que a l'estat de nostra cultura literària, s'aparten de nostre poble, i és donec per segon vegada aquell cas de que este poble no els entenga i que per tant deixen de ser populars, defecte greu, en el que per cert també incurriren alguns dels trobadors de Catalunya. Recordeu que, a poc d'iniciar-se el renaiximent literari de nostra llengua, alguns escriptors volgueren emplear paraules fors d'us, i feren una modalitat arcaica que la gent no entenia i donà en dir que allò era llemosí. Durant un grapat d'anys als poetes de «Lo Rat-Penat», se'ls considerà poc manco que exirangers, ja que cultivaven una llengua que no entenia ningú.

Per açò jo crec que és molt plausible tota la labor encaminada a unificar les tres branques de la llengua catalana espanyola, però també dic que eixa unificació no deu exagerar-se fins al punt de que el poble valencià no entenga al seus poetes, ni que és perguen les fites espirituals, puix no és lo mateix el ànima valenciana, que la catalana i la mallorquina, i estes diferències que enriquixen els pobles esmentats, me referixc a les últimes, a les espirituals, deuen conservar-se com un veritable tressor.

I ací acabe. Perdoneu-me, si posat el pensament en tensió i deixant-lo correr, ha anat més llunt de lo qu'era compte. La meua felicitació més sincera a tots els poetes que prenen part en esta nova festa que ha pres ja terra, i el perdó de tots vosaltres per el mal rato que haja pogut fer-vos passar.»

Parlant de monuments

FA alguns dies que els Jardins del Real tenen un nou monument. Es una manera de convertir allò en una casa monumental...

Ara bé: el nou monument és simpàtic per la personalitat a que està dedicat: Roc Chabàs. Tots saben que Chabàs és una figura preeminent en la historiografia valenciana; ell va fer l'història de Dènia, la seua ciutat natal; ell va estudiar interessants aspectes de l'història medieval valenciana; ell va publicar, amb una constància eixemplar, la revista *El Archivo*, important per ella mateixa i per l'esforç que representava en aquella època; ell va arreglar l'arxiu de la Catedral; el va posar en condicions de que altres erudits l'aprofitaren...

Fon un home eixemplar en aquest sentit. I ens plau dedicar-li un elogi cordialíssim, per a la qual cosa prescindirem d'algunes opinions que el canonge tenia en punts fonamentals de la cultura valenciana.

Enhorabona, per tant, a Teodor Llorente Falcó, director de *Las Provincias*, que va iniciar el propòsit del monument i l'ha dut a terme en aquest país on és imposible fer coses.

Un detall, no obstant. Per quina raó erigir aquest monument en el Jardins del Real? Es un lloc massa banal i massa pintoresc per a un historiador eclesiàstic. Potser haguera estat millor en un lloc recollit de la València antiga, en la mateixa placeta de Crespins on va viure l'historiador.

* * *

Las Provincias, una vegada conseguit aquest monnment, en proposa un altre, no menys simpàtic: a Vicent W. Querol.

Querol és, en primer terme, un excelentíssim poeta, i en segon lloc, un cas típic. Com a poeta, encara no se li ha fet el cas que mereix, entre altres coses perquè les corrents modernes no són les que ell—eminentment clàssic—va seguir. No obstant, ca l

assenyalar al seu favor el vot fèrvid de Miguel de Unamuno. Com a cas típic, convé indicar que mentres la majoria de la seua producció és escrita en llengua castellana, el meridià de Madrid apenes li ha fet cas. En canvi, les poesies escrites en llengua valenciana li han valgut una glòria molt pura.

Qui farà el monument a Querol? Aon el faran? Recordem que fa algun temps es va oferir per a fer aquest monument, en forma de font, el *gran* escultor valencià Vicent Beltran. I Beltran el faria graciosament, no com aquell Marian Benlliure que ha cobrat una quantitat exorbitant de pessetes per les antiestètiques figures que flanquegen l'escut de la Casa de la Ciutat i aquest mateix escut, fent vore, a més, que en eixecutar semblant obra es sacrificava per València. Per tant, creiem que la nostra ciutat faria un bon negoci estètic (quines coses més rares, veritat?) requerint l'ajuda de Beltran.

El mateix Beltran havia parlat de fer la font de Querol a la plaça del Comte de Carlet. Aquesta plaça, abans tan graciota, ha estat desgraciada per unes reformes massa urbanes. Caldria vore si se li pot tornar el caràcter o, en cas contrari, cercar un lloc adequat.

Mentrestant, ens permetem recomanar que tothom contribuïxa en la mida de les seues forces a retre aquest homenatge a l'ilustre poeta valencià.

* * *

Ja que parlem de monuments... parlem del monument a Joaquim Sorolla.

Com que aquesta crònica ens ha sortit una mica sèria, la volem acabar amb una nota d'humorisme.

I ja resulta humorístic parlar en València del monument a Sorolla (que ja fa anys que té un monument en Sevilla).

Suposem, finalment, que aquest humorisme farà molta gràcia a D. Tomàs Murillo, regidor gràcies al Circul de Belles Arts, i a tots els pintors que s'anomenen deixebles de Sorolla...

EL VELLUTER.

Guillem de Castro i València

I

Dos afirmacions s'han fet sobre Guillem de Castro: que és el més celebrat dels dramaturgs de l'escola valenciana i que és ú dels més brillants deixebles de Lope de Vega. ¿Com posar d'acord una i atra d'estes idees? O Lope fon un continuador de l'escola valenciana, com pensava Gayangos portant la qüestió a un extrem insostenible, com ho és també el creure que el poeta de Madrid no va dependre res en València, o Guillem de Castro abandonà lo que en la seua pàtria havia deprim. De no admetre's ninguna d'estes dos resolucions del problema hauria de pensar-se en una doble manera en l'autor valencià: una, entroncada en es antecedents del corral dels Santets i en els de l'Olivera; l'altra adoptada a l'anar a Madrid o al conèixer a l'autor de «Los Tello de Meneses». ¿En quina època seria açò últim? Ja vaig escriure en atra ocasió que en 1599, el «Monstruo de la Naturaleza» no pogué influir en els literats valencians, per el poc temps que estigué vora el Turia i per la vida que feu al costat del Marqués de Sarrià. Cada volta crec més que l'influència de Lope deu buscar-se en els dies del seu destèrro per el pleit de Velázquez i Elena Osorio: ja insistiré sobre açò en atre moment, puix ara vullc limitar-me al cas de Guillem de Castro.

Que hi ha una evolució en el seu teatre no és pot negar; per lo tant, convé senyalar lo que arplegà dels seus paisans i lo que té per font altres influències.

II

No conec cap obra del poeta escrita en valencià; la època ho explica. En les «Trobes de lahors de la sacratíssima verge Maria» s'arplegaren poesies castellanes i valencianes; però en les «Justas poéticas hechas a devoción de don Bernardo Catalán de Valeriola», impressa en 1602 és inútil pensar en trobar res en la llengua vernàcula. L'influència de Catalán de Valeriola en aquells temps deu estudiar-se en

I tot el seu alcans, i així crec que és farà en el volum pròxim a publicar-se, segons les meues notícies, per l'*Acción Bibliográfica Valenciana*. Timoneda havia escrit el «Misteri sobre el sagrat evangeli que escriu Sant Lluç, 24 capítols de com aparegué nostre redemptor Jesu-Christ a dos deixebles que anaven al Castell de Emaus: i es dona a conèixer en lo partir del pà, amb espirituals demandes del sant Sagrament que fa un Pastor que es diu el desig humà», lo qual se llig en el Ternari de 1575, any que ja havia naixcut Guillem de Castro (1).

Mijantçant el segle xvii publicà Jacint Alonso Maluenda el *Tropezón de la risa*, escrit, sense dubte, quan encara estava en el món l'autor de «Las Mocedades del Cid» i en tal llibre donava lloc a una poesia valenciana que, per ser molt rara l'obra en que és troba, posem a continuació:

Endeclas (sic) en lengua valenciana

Filis, llauradora
que al sol dones llustre
choguet de crestall,
milacre de sucre,
al mirar tos ulls,
pastora, em defulles,
mes yo no, tú sí
que los ulls me furtes.
Entre les pesiañes
tan ayrosos chugues,
que tot lo donayre
de atres ulls tripulen.
Si están entre neu,
¿cóm me tiren purnes?
¿Cóm, sabent que maten
de mirarme gusten?

El cèl volgué ser
ab lo seu palustre
obra tan perfeta,
que, per a que puguen
veure aquix abril,
se asomen les fruiies
per les gelosies
de mil verdes fulles;
y axí, tan perdut
estic quant apure
que tes dos esteles
merexen ser llunes,
que volguera darte,
enca quem punches,
alló quen lo cor
observen les chufes.

Per a que pugua estudiar-se en tot el seu detall esta poesia havem respetat l'ortografia en que apareix en el llibre.

Més avant, en el segle xviii, Carles Gasulla d'Ursinos, el poeta morellà que també escrigué per al teatre, ens deixà algunes obres escrites en valencià, com en les dos composicions que, per ser inèdites posem ací, segons l'ortografia del manuscrit.

Otra a lo mesmo [A Mosen Francisca Nicolau dándole el buen dia de su Santo] en valenciano.

Dihuen que estas fet un dau,
Francisco, per ser ton dia,
y es coneyx tanta alegría,
per que eres un Nicolau;
la rahó dobla la clau,
y pera major corona
et dona la enhorabona
Doña Jusepa Gazulla
y sense chanza ni bulla
Mariana la c'onsona.

Quintilla a lo mismo [a Sebastián Robledo en su libro de albeyteria que compuso] en valenciano idioma.

En estes observacions
ROBLEDO ab art y primor
amostra les curacions
añadintlos DOBLE OR
dant esmalt ab ses llisons.

En lo art de Albeyteria,
de la experiencia molt fonda,
com publica cada dia
tota la vila de Onda,
aprovant sa Magestria.

Mes ciencia y habilitat

es curar a qui nò parla,
ni informa la enfermetat,
per tant, a volgut honrarla
novament sa Magestat;

Y així molt be en sos escrits
Sebastiá li dona auments
en Récepes añadits,
que serán nous documents
a molts sabis y llegits.

Qui tinga este llibre en ma
no creuré de que el repudie,

(1) I ademés alguns contes del *Sobremesa i Alivio de caminantes*, també están en valencià.

y es cèrt de que a Sebastiá
qualsevol que ell estudie
les gràcies li donará.

En aquesta Facultat
la Mussa votar no pot:
més segons han declarat
de el llibre els que tenen vot,
dihuen deu ser alabat.

De este art ningú dirá

si tracta de Irracionals
que es mecanich, pues sabrá
ser també de els lliberals,
segons que el Rey lo aboná;
Y així, Sebastiá Robledo
que es deste llibre el Autor,
no pensen que se está quedo:
páguenli be la suor,
que el demás no importa un bledo.

Es convenient fixar-se en el caràcter d'estes poesies per a donar-se compte de l'ambient literari que denuncien. Guillem de Castro pareix que una volta volgué explicar per què no escrivia en la llengua d'Auzias March. Fon en «La Verdad averiguada y engañoso casamiento» aon diu:

HIPÓLITA ¿Esperanza? ¿Beatriz? ¿Juana?

¡Hola, Vicentilla! ¿A dónde
estáis? ¿Ninguna responde?

ESPERANZA Ya van, señora. ¿Qué mana?

¿Qué mana vosamercé?

HIPÓLITA ¿No te he dicho que has de hablar
castellano?

ESPERANZA Descuidar
me suelo, mas yo lo haré;
que el irse a lo natural
siempre la lengua, es muy llano.

HIPÓLITA Habla siempre en castellano.

ESPERANZA Y perdona si hablo mal.

Este passatge dona a conèixer un ambient social de la classe mitja, castellanitzat per complet, fent sentir la seua influència en la classe humil. Açò ens explica que en «Los mal casados de Valencia» altres ocasions semejants, fassa parlar a personatges com Pierres, un valencià mesclat de castellanismes i paraules d'invenció personal, d'intenció còmica en frases com: «Dolme el cap», «Daule rábanos», «Yo só un chic enamorat», «e yo, Antonio, os seré bon amic e compañó», etc.

Guillem de Castro perteneix a una escola que naix en València i en València es desenrotlla encara que no sempre en la llengua de la Regió.

III

Senyalar les característiques d'esta escola és tasca massa llarga per a un article. Tenim que limitar-nos a la determinació del valencianisme de Guillem de Castro.

Que sempre fon amant de la seua terra es demostra per els elogis que d'ella feu; especialment en les obres que degué escriure en Nàpols i en Madrid sempre troba una frase en que posar la seua ànima de valencià. En «La verdad averiguada...» diu, per exemple:

«Vee en paz, y pues eres hombre
que no admities competencia,
honra a tu patria, Valencia,
con tus galas y tu nombre.

Espigolant en les seues comèdies trobariem molts passatges pareguts i lo mateix en els demás dramaturgs de la època (1).

Amb freqüència desenrotlla un tema de fonament valencià, com l'obra ja citada, i «Los mal casados de Valencia», «El pobre honrado», «La fuerza de la costumbre», «El perfecto caballero», «Ingratitud por amor».

Deprèn dels seus predecessors el sistema dramàtic, i aixina es troben influències de Rey de Artieda, de Virúes, Tàrrega, Mercader i Aguilar, en les primeres comèdies del nostre escriptor, però va posant el seu esperit en elles segons va avançant en la seua producció. El mateix Lope parla de «Dido y Eneas» com d'obra que li havia ensenyat a ell. Era natural que el dos gènis es compregueren, i aquell que havia donat un nou ambient a l'escola valenciana, al passar a Madrid, acabara de dibuixar la seua personalitat fent-se deixeble definitiu del gran poeta creador del teatre espanyol.

València, en aquell temps, mirava del tot a ponent. Guillem de Castro caminà també en aquell sentit, però en l'última de les seues obres «Ingratitud por amor», tombà els seus ulls cap a Llevant. L'última mirada va ser com un record, dels que es guarden en el relicari de l'ànimo, per a la seua *terreta*.

EDUARD JULIÀ MARTÍNEZ

(1) Boil, escriu la *Loa* de «El marido asegurado»; Gaspar Aguilar, la de «Vida y muerte del Santo Fray Luis Bertrán»; Ricardo de Turia, la de «La Belligera española»; Tàrrega, «El Prado de Valencia», etc., etc., inspirant-se en l'alabança de la seua pàtria.

Pomell de poemes

Lema: "Botànica"

I.—Card

¡Oh, flor gòtica del card
punjada i oblidada
com l'amor d'aquella amiga!

Creixes vora del camí
l'aire bla te gronxa i passa
com l'amor que ompli ma vida.
¡Oh, flor gòtica del card!
Cada cresta té una gota
gloriosa de ma sang.

II.—Rosella

Dreta al camp es una flama;
accidents sols té de flor,
com la fior que al pit amaga's,
accidents sols té de cor.

Flor oberta, roja, bella,
com el cor roent, saignant,
que jo porte en la capella
del meu pit supervibrant.

Breu ta vida, flor vermella,
se desfulla lentament
—fada i trista maravel·la—
al suau besar del vent.

III.—Roses

Aquella galta pàl·lida
sabé de la rosor
al bes que li venia
del seu primer amor.
I aquella rosa encesa
que lluu en el pitxer
gelosa empali·lidia
no havent el bes primer.
Jardí amb dos roses belles
i Amor el jardiner.

IV.—Ametllers

Florit l'ametller
i el cor ben alegre;
el sol és daurat,
i el blat és ben tendre.
Dessota dels arbres
florits vinc a seure.

Si mire la flor,
els ulls benedeixen;
les branques florides,
la fulla no envegen.
Dossier més guarnit
pot ser no coneixes.

L'afany de la vida
el llavis gemeguen;
les flors esclatades
ben prompte asserenen.
Dessota dels arbres
s'en van les quimeres.

I el món és trasmuda;
les flors son novelles,
i l'aire que passa
té olor de les gleves.

V.—Argilaga en flor

Petita flor groga, abundosa,
que saps exornar les agulles
punjentes del ram,
el cim de montanya nevada,
l'ermot on pasturen les cabres
i el fons del barranc.

Tú ets com l'imatge de dona
que naix graciosa i polida
en mig dels dolors
d'un cor trespassat pel calfred,
que sap de l'oblid i s'esberla
en car per l'amor.

Ets pom de records i deliquis
d'amor ara absent.

Claror de guspira daurada,
sospir tremolós de l'hivern,
al cor que florí en primavera
i es ara tot buit de voler.

...petita flor groga, argilaga
que exornes l'hivern.

VI.—Gerani

El gerani del balcó
perd la fulla i és desgana
cuant t'asomes cada dia,
braços nus, a la barana.
Tú prenies la floreta
un poc trista i refiada,
tot guaitant el caminal
com una senda sagrada.
I flairaves de les fulles
la sentor asprosa i sana
esperant l'amor perduda
dins la boirina llunyana.
Els geranis del balcó
se desfullen tot recança,
cuant t'asomes cada dia
per collir ta recordança.

VII.—Conversaven per joguina Masover i Masovera

No tenien més company
que una tova alfabeguera
Res no dien sense riure,
i ell fitava sa denteta.

Volejaven les paraules
com els focs en jorn de festa.

Amb la llum del sol ponent
relliscava la temença—

Les mans aspres de pastora
li prengé—talment la seda—.

Demanà una poca amor.
i ella, fent-se una poca encesa,

Va donar-li un bri d'alfàbega
i exornà la seua orella.
Conversaven per joguina
com qui parla amb una estrella.

VIII.—Espígol

Feix de llances—bon espígol—
de l'ermot d'una quimera;
tiges verdes encarades
cap al cel en la carena;
que se claven dins mon cor
per ferir la seua bresca.

Sota el blau sols te besava
l'aletieg de tota abella.

Si et llevaven del boscatge
vas anar a casa d'ella.
Del perfum que al cor prengueres,
perfumaves la corbella.

Te adorava i va sentir-me.
Te llança a la bràsa encesa,
l'amor que se cremava
fea plor i fea queixa.

Feix de llances sens buirac
de floreta moradencia,
bon espígol que'm recordes
un amor ben primicera.

IX.—Baladre

Flor roja, de sang,
que creix al barranc,
i al meu pit.

Tú ets com l'amor
irat pel dolor
de l'oblid.

Veri i ets bonica.
Un poc xica.

Per ço t'he collit
i et porte en el flanc
del meu pit
ací on raja sang
d'amor i d'oblid.

X.—Espinal florit

L'espinal ha florit
sa llum blanca;
té una festa
cada branca,
i, amagada, la delícia
de la punja que no llu.
I l'amor ha tret ja
la flor roja
del oblit
que en son plor riu i goja
la mesquina esgarrifança
que tens tú.
johl, l'esquërpa dona que fas via
per damunt de ma agonía.
L'espinal ha florit
(estelada en la nit),
i l'amor matiner

ha deixat en el branc
punxagut
el gotim sangonós del voler
que no ha hagut.

XI.—Acàcia florida

L'àcacia florida
me diu de l'amor pur,
i el vent, groxant-la, amida
son fur.

Mon cor, que té l'afany
del goig d'aquesta vida,
refusa l'averany,
i l'ànima abaltida
té el piany del desengany
al rompres la mentida.

A l'ombra de l'àcacia
he fet, volent, mon plor.
veent fugir la gràcia
del flam roent del cor.
I ací ma juvenesa,
perduda l'esperança
de un vell botjós camí,
ha vist com devallava
la flor i el goig en pluja
que cau damunt de mí.

XII.—Pom auster

Tin un ram tot ell de punxa
per guarnir la meua taula.
(Es aquesta, ben austera;
un tinter i fulles albes
de paper, on vinc a escriure
poemets de la meua ànima).

Tinc un ram tot ell de punxa
sense verds de fullaraca,
sense flors, ni la més trista,
ni tan sols de passionaries.
Es un ram auster, com símbol
d'una esclava vida mansa.
I domina el card sendrós
exornat de punxes llargues,
i el junc sec de fina punta
com un desig insaciable;
gavarreres ja reseques,
esbarzers que m'es garrapen
i unes branques d'espinal
amb borralls de flonja llana.

Tinc un ram tot ell de punxa,
i al bell mig tinc presa l'ànima.
En un gerró els tanys s'apreten
mai no pose gota d'aigua.
Quan el vent ponent alena
se resequen més les rames;
se retorç amb doloría
i els meus ulls fan raigs de llàgrimes.

Tinc un ram; eom ma vida,
esta vida austera, esclava.

CARLES SALVADOR.

Els Jocs Florals

EN el número passat de TAULA eixiren unes paraules dubitatives respecte a aquesta festa i a l'entitat organitzadora. Les dictava el record d'una persistent actuació, contrària en absolut a la sinceritat inequívoca dels Jocs, i tenien la bona finalitat d'animar als directrius de «Lo Rat Penat».

Els Jocs Florals mirats des d'un punt de vista pur no poden interessar actualment. En altres bandes a on tenen una tradició més brillant, les enquestes que s'han obert sobre aquest particular, denoten una franca desviació de la joventut literària. Hom pot considerar-los com un instrument que ha sigut eficaç en la renaixença, però el seu espectacle no commou les sensibilitats d'aquest temps ni les influïx per a realitzar la seua obra.

No obstant els Jocs Florals servixen per a donar acualitat, efimera actualitat, a la nostra llengua i a tots els seus cultivadors. Es pot dir que el públic assistix sense cap convenciment i que els oradors fan les afirmacions més categòriques sense una guspira de fe. Però també és veritat que per uns moments i amb la solemnitat de totes les representacions de la ciutat, el valencià rep l'acatament unànim dels valencians. Es un acte de cortesia per a lo més íntim de l'esperit valencià. I bo és que tinga aquesta cortesia.

* * *

A «Lo Rat Penat» pertoca conservar aquesta festa amb el decorum necessari i hem de declarar plenament que l'actuació del seu president, senyor González Martí, no podia ser superada. S'ha designat els Jurats oferint-los totes les garanties per a una decisió lliure i justa. S'han salvat dignament incidents enutjosos en la designació del Mantenedor. I açó és per a nosaltres lo més important, encara que algú ens puga creure incursos en el pecat d'intolerància, per el ressò que l'actitud del senyor González Martí ha tingut en aquestes planes.

* * *

No podiem predir mai que el poeta premiat ho fos el nostre company Carles Salvador. Aquesta és una altra innovació, ben remarcable, dels Jocs Florals d'enguany. S'ha concedit la flor a un poeta d'avanguardia, considerat aixís en el ver sentit de la paraula. La poesia floral esca ha sofert per tant una derrota, perquè Carles Salvador no ha estrofet el seu estil, acollint tots els tòpics i totes les fórmules indispensables en aquestes composicions. El primer sorpres va ésser Carles Salvador. No esperava que la seua facècia tinguera aquest final. Clar és que si per un moment es va penedir, ara deurà pensar, com tants altres companys, que si aquesta decisió no els beneficia, tampoc els perjudica.

Per la nostra banda acollirem la qualificació del Jurat amb alegria, car amb aquest motiu tinguérem el gust—tan rar—de viure amb la seua companyia unes hores.

En la pàgina de poesia d'aquest número reproduïm la poesia premiada.

* * *

El Mantenedor fon el Canonge don Joan Benavent. Venia precedit dels millors auguris. Joveníssim, format a Roma, sadollat de teologia i coneiximents filosòfics, orador de prestigi; aquestes eren les dots reconegudes per tot arreu al Mantenedor. Que podríem dir del seu discurs? Ens semblà excessivament retòric, preocupat en alguns punts, afortunat en alguns passatges, discutible en altres... Potser l'observació cabdal seria la de que estigué preparat en un curt espai de temps, la de que parlà d'un ram d'idees que no formen part de la seua especialitat.

* * *

Després dels Jocs Florals es celebraren dos actes que eren conseqüència d'aquells: Un banquet al Mantenedor, senyor Benavent, i un homenatge al president de «Lo Rat Penat», senyor González Martí.

A aquest homenatge ens adherirem personalment i es adherix ara la revista. El senyor González Martí haurà tingut la sensació de que no està isolat i que per a una labor de dignificació compta amb la simpatia de molts valencians.

L'homenatge va consistir en l'entrega d'un album amb nombroses firmes i en un dinar, que li va ser oferit per el nostre company Josep M.ª Bayarri, el qual s'expressà lliurement, donant lloc a manifestacions de valencianisme del senyor Marqués de Soielo i a mancaments que no cal retraure.

* * *

¿Seria just acabar aquesta crònica sense citar a la reina? S'asseié a la cadira d'or la senyoreta Samper, plena de distinció i de gràcia. Els elogis a la dona valenciana trobaven un fort incentiu en la seua figura.

* * *

Els Jocs Florals d'enguany marquen el cinquentenari de la Festa. Són, puix, uns Jocs Florals històrics.

NOTES

Cartells

Remarquem l'abundància de cartells que es poden contemplar hui en les exposicions de València. Podriem dir que s'ha entrat en la primavera d'aquest art. Cartells a la Caixa de Previsió per a anunciar els seus fins. Cartells a l'Ateneu Mercantil per a la propaganda de l'arros. Cartells a l'Ajuntament per a anunciar la fira de juliol.

En els dos primers concursos els artistes valencians estàn en concurrència amb els artistes de fora. Per la importància dels mateixos han vingut les primeres firmes, les més acreditades i les més... acaparadores. No obstant, els nostres cartellistes han fet un paper lluit i potser els han guanyat la mà. Ho celebrem.

Els concursos de l'Ajuntament sempre tenen un «pero». Enguany s'ha convocat sense donar temps suficient per a preparar els cartells. Sobretot si es té en compte, que els mateixos artistes tenien altres concursos a on acudir. Amb tot i això hem vist alguns cartells magnífics, inmillorables de factura, de colorit, de gust. S'ha premiat amb una justícia, fora de dubtes, el cartell presentat per Renau.

Per una coincidència el nom de Renau apareix associat a totes les nostres actuals manifestacions: a la Taula de Poesia, amb un formidable cartell, i a aquest número, amb el dibuix de la portada.

Enric Cuñat a Barcelona

Cuñat, donant un caràcter expansiu al nostre art, ha exposat les seues teles en la Sala Parés de Barcelona. Com han rebut els crítics la seua pintura fina i de sensibilitat? Molt bé. Heu's ací unes paraules de Carles Capdevila a «La Publicitat».

«El pintor valencià Enric Cunyat ocupa una sala amb una trentena de paisatges del seu país pintats dintre la fórmula plana, de tints suaus, tendres que ara té en circulació l'escola valenciana moderna. Cunyat, com altres compatricis seus que hem tingut ocasió d'admirar en les nostres sales, demostra una preferència pel matis i una curiosa facilitat d'emoció.»

Un triomf de Joan Adsuara

En l'anomenat Concurs Nacional d'Escultura d'enguany—trenta mil pessetes per dos figures—ha estat premiat l'escultor de Castelló Joan Adsuara. Recordem que aquest premi ja l'havia guanyat anteriorment Vicent Beltràn, l'escultor de Sueca. També han guanyat premis d'aquest concurs, en anys anteriors, Manuel Palau i Boix i Josep Moreno Gaus, ambós valencians. (Nota: els valencians no han fet encara res en literatura).

Un article de Chavarri

El número de la «Revista Musical Catalana» corresponent al mes de maig publica un sumari tant interessant, com de costum, en el que ens plau remarcar un article de Eduard L. Chavarri, titulat «Un eco musical del Parlament de Casp». És suggestiu el tema, veritat?

Dinar a Tomàs Fabregat

Sense anuncis, íntimament, com escau al seu temperament, uns quants amics oferiren un dinar a

Tomàs Fabregat, amb motiu de la seua exposició de quadres, a l'Ateneu Mercantil.

Enric G. Gomà

A la revista musical catalana apareixen de quan en quan cròniques, aon aquest distingit músic i crític del «Diario de Valencia» comenta tot allò que en el orde musical ocorre a nostra ciutat. En el número darrer—de Maig,—comenta tots els concerts donats des de primer d'any tant públics com de la «Societat Filarmònica», així com alguna conferència i altres notícies. Són molt particularment remarcables les paraules que dedica a comentar les representacions d'òpera. Sentim no tindre espai per a reproduir-les; però digam que en la seua crònica de tot lo que parla, parla justament: bé de lo bó i senyalant lo que ja no potser classificat així.

Els Amics de la Música

Ja anunciàrem que coneixiem les bones disposicions que esta entitat tenia en projecte, respecte als músics valencians; prompte s'han donat a conèixer i d'una brillant manera. El dia 2 de juny l'orquestra *Pro-Arte*, baix la direcció de Manuel Palau i amb la cooperació de la distingida cantatriu Carme Andújar, interpretà en la primera part de la sessió (començada amb un obra per a orquestra de corda de Rafel Guzmàn), una cançó de Enric G. Gomà i altres cinc de Manuel Palau; autors i intèrprets foren fervorosament aplaudits.

La tercera part de dit concert començava amb dos obres d'orquestra d'Eduard L. Chavarri i seguia amb cinc cançons del mateix autor, interpretades, també, per la seua esposa, Carme Andújar, i dirigint este mestre totes les obres; igual gratíssima acollida tingueren l'autor i els intèrprets.

La segona part correu a càrrec, igualment, de Carme Andújar, acompanyada al piano per Chavarri; esta segona part, era formada de cançons de Millet, Pujol, Toldrà i Lamotte de Grignon; és a dir, de autors catalans als que s'afegia un «lied» d'un músic nostre, Gomà, ben complagut de dita companyia; no cal citar altra vegada l'èxit que tingueren dites obres i lo que ens complau la intenció de Carme Andújar i Chavarri de incloure estes obres en el programa; nosaltres felicitem als «amigos de la música» per aquest concert i per la seua eficàcia musical; i clar és que si té una significació, aquesta coincideix plena, totalment amb la que té TAULA, per lo que estem doblement satisfets.

Deu crear-se un Teatre d'Art

Josep Alcira propugna per la creació d'un Teatre d'Art des de «Las Provincias». Les seues raons són de pes i mereixen la nostra més completa adhesió. Quin és el pervindre de l'actual teatre valencià? La inquietud que dona aquesta pregunta, es manifesta en totes les paraules del seu article. Amb l'orientació seguida no és pot esperar que el nostre teatre progresa i que pugua comparar-se amb el d'altres països. Cal canviar, puix, de camins, «sustentar un criteri de rigurosa selecció, oblidant l'aspecte mercantil del fet teatral i subjectant-se estrictament a un pla en que tot l'interés estiga supeditat a l'artístic.»

Conformes.

BIBLIOGRAFIA

Col·lecció "L'estel"

Els dos llibres publicats mereixen l'atenció constant de la crítica i les comandes del públic.

En el darrer número del *Bull·letí* de la Societat Castellonenca de Cultura, es consigna la constitució de l'Estel i la publicació del seu primer volum, «L'espill a trossos» de Francesc Almela i Vives. «Per sort—diu l'anotador—lo primer raig de llum que «L'estel» nos envia és d'una claror forta i neta; tan forta que no sevana a riellar per la superfície de les coses, sinó que s'afona a dins a dins de l'ànima, i tan neta que fa goig banyar-se en ella».

Doménech Guansé en la secció de lletres de «La Revista de Catalunya» parla també del llibre d'Almela. «Ja s'ha fet observar—escriu Guansé—com antic i modern, s'apleguen en els poemes d'Almela i Vives. Caldria, potser també, d'afegir que tota la seua poesia és una poesia d'anfitesi. No solament és molt antic i molt modern. Es també alhora casolà i poètic, ífric i epigramàtic, sentimental i mofeta, irònic i ingenu.»

«Blasco Ibàñez i València», la biografia de Juli Just, és un dels llibres nostres més llegits. Ha conseguit proporcionar-li al valencià un gran número de lectors que sempre s'han manifestat reacis. L'auriola del nom de Blasco, la plasticitat amb que està reconstruïda la València del segle passat, la familiaritat de l'escenari d'aquesta biografia i de molts noms que en ella apareixen, tot contribueix al màxim interès desveïllat justament per el llibre de Just.

«L'estel» publicarà en breu el quart volum de la seua col·lecció, titolat «Proses de viatge», de l'estimat escriptor Eduard López Chavarri.

Vocabulari valencià-castellà

Ha estat posat a la venda i repartit als subscriptors el «Vocabulari valencià-castellà», de Joan de Resa, prologat per don Salvador Guinot, que venim anunciant.

Com es despren de l'estudi escrit per l'il·lustre historiador castellonenc, es tracta d'un dels documents més importants per a l'estudi de la llengua valenciana, puix va ésser publicat per a servir de guia als lectors de les poesies d'Ausias March.

Però a més d'aquesta vàlua intrínseca, nosaltres el considerem de molta utilitat per a la lectura dels llibres valencians moderns, ja que com s'ha dit moltes vegades la diferència entre el valencià clàssic i el llenguatge literari actual, no és tan gran que requereixca un enorme esforç per a salvar-la.

La consulta d'aquest llibre aclarirà molts dubtes lingüístics als preocupats per aquestes qüestions, i en cert mode, serà en algunes ocasions un magnífic diccionari per a les paraules menys comprensibles, i per açò tiellades de «catalanismes», del lèxic literari valencià.

Si el discurs de don Teodor Llorente no refutaria incontestablement aquests prejudicis, otorgariem per la nostra banda una altra finalitat a aquest Vocabulari, que hui posem fàcilment a l'abast de tots els amants de la nostra renaixença espiritual.

Roger de Flor

La llarga llista d'obres de Josep M.ª Bayarri s'ha enriquit amb un íftol més. Esperit realment dinàmic, home d'acció individual, no sent mai la fatiga ni la temença, i escriu tots els dies amb la joia creadora i l'optimisme que produïx el mateix treball. Es tot nyervis i passió, musculatura flexible i àgil. Mai no observem en ell la senyal d'un defalliment o d'una dificultat. El treball oferix l'aspecte d'un joc plaent per al seu viure, indispensable. Es Bayarri un exemple que vivifica, que anima sense proposar-se-ho, però al que falta únicament el poder d'agrupar, a causa de no obedir altra disciplina que la del seu temperament.

Després d'altres dos llibres recents («Els cavallers de Vinatea» i «Foc i flama») en la mateixa col·lecció acaba de publicar el poema dramàtic en tres actes, titolat «Roger de Flor», obra que fon premiada per el Centre Català, en els Jocs Florals de l'any 1925.

El tema de les gestes dels catalans a Orient, ha inspirat a Bayarri aquest poema que porta el íftol del Gran Capità. Els fets famosos dels catalans, la glòria llegendària de la Companyia, és cantada amb entusiasme per Bayarri en els versos d'aquest poema, a on es representa la traïdora mort de Roger de Flor per els seus enemics.

Bayarri s'ha encarat amb un assumpte que per la quantitat d'elements èpics que conté, requereix un vers ampli i inspirat, que tinga tots els matços i sobretot que pugua arribar a l'exaltació justa dels mèrits heròics d'aquells lluitadors. Ben pocs poetes poden llançar-se a una empresa aixís. Tanmateix Bayarri, l'escomet i, just es dir-ho, demostra en ella les seues grans facultats de poeta.

«Roger de Flor»—obra de dignificació de l'esce-na valenciana—porta un pròleg de Josep M.ª Giménez Fayos.

Catí

Els estudiosos que s'agrupen dins la Societat Castellonenca de Cultura estan acomplint una tasca que els col·loca en un lloc preeminent. Editen un *Bull·letí* mensual que comença a publicar-se l'any 1920, a on s'inserten treballs literaris, d'investigació històrica i artística, qüestionaris de folklore, etc. Viuen en una constant col·laboració, preocupats per tots els aspectes de la història de Castelló. Publiquen llibres d'un abast complet en la matèria de que tracten. I practiquen un excursionisme fructífer per els pobles i les montanyes castellonenes. València no té un grup aixís: a on es reunixen elements de tanta solvència intel·lectual i d'una eixemplar perseverància en el treball.

Un col·laborador destacat dins d'aquesta agrupació era don Ricard Carreras, autor de «Caif» que acaba de donar la Societat Castellonenca de Cultura.

Aquest llibre, ben imprés, d'aspecte atraient i suggestiu, és una monografia completa d'un poblet del Maestrat, fundat durant la reconquesta. Està escrit delitósament, amb tota mena de preocupacions formals, i s'assaborix com una prosa treballada, a on l'erudició es diluix discretament, sense produir el cansanci natural en aquesta classe de lectures.

El senyor Carreras parla dels monuments i del poble. Els habitants de tottemps de Catí tenen un espai considerable en aquest llibre, que ens permet conèixer la gènesi de la formació i evolució material de Catí i del seu esperit. És, per tant, una monografia com la volgueren per a molts pobles i comarques i com ens donarà segurament d'altres la mateixa Societat, en la seua col·lecció d'Art i Història.

El llibre conté a més nombrosos gravats d'obres d'art, de monuments o d'edificis de Catí, tots ells molt ben reproduïts.

Excitatori de la pensa a Déu

La col·lecció «Els Nostres Clàssics», a la qual hem d'agrair la difusió de molts autors valencians, ve de publicar en un volum doble l'«Excitatori de la Pensa a Déu», de Bernat Oliver, naixcut en la ciutat de València a les darreries del segle XIII. Les seues dades biogràfiques, tal com les ressenya Pere Bohigas, a qui devem la transcripció del text i les notes, són les següents: Després d'ingressar en l'ordre agustiniana, estudià filosofia i teologia a París, on és doctorà i explicà teologia. De tornada professà la càtedra del Mestre de les Sentències de la nostra Universitat. Ocupà càrrecs molt importants. Pere III el feu el seu conseller i l'esmenta en la seua crònica com «un dels millors mestres en teologia qui lavors fos en lo món». Fou nomenat Bisbe i en 1345 el rei Pere demanà, per a Bernat Oliver, la porpra cardenalícia. Durant la seua vida eixecà a més importants comissions polítiques.

L'interés d'aquesta obra, com la major part dels autors antics, consistix en la perfecció de la prosa. En aquestes pàgines poden trobar els nostres escriptors una gran riquesa de girs i de lèxic i una elegància sorprenent.

«Els Nostres Clàssics» amb aquestes edicions realitzen una labor de cultura necessària i altament meritòria, que sense el seu esforç quedaria per fer en València. Cal, puix, estimar-la i ajudar-la.

Història de Vinaros

Joan M. Borràs Jarque, ha publicat el primer volum de la seua Història de Vinaros que fa referència a tot el temps que durà la documentació escrita en la nostra llengua. L'obra, segons nota del propi autor, serà completada amb un segon volum que contindrà: els segles XIX i XX, un apèndix de biografies i altre apèndix de caràcter folk-lòric amb gojos, costums i tradicions, cantars i un refraner. I finalitzarà amb un tercer volum a on es publicaran els gravats corresponents als dos primers, i els d'actualitat, junt amb la descripció del Vinaros d'avui i notes complementàries.

Aquesta història té en primer terme un mèrit que no es pot negligir i és el d'estar escrita en la nostra llengua. El seu autor no ha seguit la costum d'altres erudits o historiadors valencianistes, que publiquen els seus treballs en castellà. En el pròleg d'aquest llibre fonamenta la seua decisió amb paraules que són un homenatge per a la llengua valenciana.

Malgrat haver estat escrita amb la preocupació de fer-la entenedora per al poble, cal constatar que

el senyor Borràs Jarque, és manté dins dels límits necessaris a tota obra literària. I açò consitueix al·tre mèrit que s'ha de tindre en compte.

El senyor Borràs Jarque ha volgut fer una història completa, per a lo qual ha revisat alguns estudis publicats i altres inèdits, i ha transcrit en un apèndix documents en valencià i llatí, desconeguts fins ara.

L'excel·lent criteri seguit per el senyor Borràs Jarque i la importància de la seua història, li ha proporcionat l'ajuda de nombrosos subscriptors, resenyats al final d'aquest primer volum, per el qual felicitem al senyor Borràs Jarque.

Un llibre d'Almela i Vives

A les darreries de l'estiu sortirà un llibre de Francesc Almela i Vives, titulat «Pomell de bibliòfils valencians». Les primícies d'aquest llibre seràn per al «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura». Després formarà part de la «Biblioteca de Contemporànies» que amb tan bon acord edita aquella entitat i que començà amb l'«Elogi del Xiprer» de Carles Salvador.

«Poetas dramáticos valencianos»

Apareixerà prompte un llibre d'Eduard Julià, «Poetas dramáticos valencianos», editat per l'Acadèmia espanyola.

Vermell en tó major

Carles Salvador ha publicat el seu llibre de poemes «Vermell en tó major». Els nostres llegidors el podran trobar en les llibreries al preu de 3 pessetes. Servixca aquesta nota d'avis.

Articles sobre la Taula de Poesia

Entre atres hi ha lo que ha dit Eduard Buil en el «Mercantil Valenciano».

De les seues paraules hi haurà que destacar aquell comentari que es referix a la coincidència de data amb els Jocs Florals.

No pot creure's mai—i no tenim massa interés en demostrar-ho, perquè és prou que siga aixina—que no existix antítesi—en nostra intenció—entre les dos manifestacions literàries, i sols una distinció que favorix a ambdós i a l'estat literari.

La Taula de Poesia ha sigut pensada sempre per a Maig. Els Jocs Florals han sofrit el canvi de data. Fugir d'ells i anar a Juliol, per exemple, seria una actitud sense fonament.

Cadascú, conservant, *espontàniament*, el seu ésser, ix guanyador de virtuts pròpies.

Ni la coincidència actuant vol dir mai confusió ni la coincidència cronològica significa controvertida.

REVISAT PER LA CENSURA

GOVERNATIVA ::

Renovación Tipográfica.-Gandía, 3.-Valencia

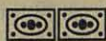
Tintorería Soto

NOM I MARCA REGISTRATS

Grans Tallers per a la neteja en sec i el tenyit de robes usades

SUCURSALS

EN VALENCIA I CASTELLÓ

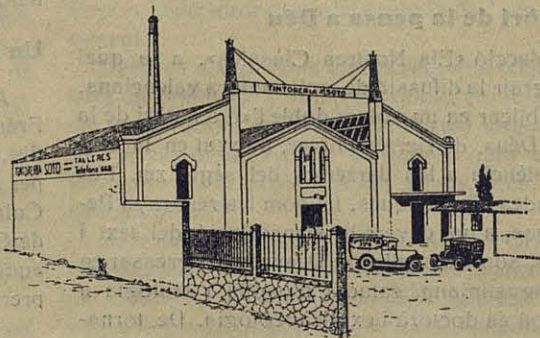
DESPATX CENTRAL:

AVINGUDA DEL PORT, 47

TALLERS:

Institut Candela, J. S. (Junt a l'AVINGUDA del Port.)

Col·lecció "L'Estel"

Sis llibres a l'any. . . . 12 pessetes

Envieu les vostres subscripcions
al Director: Guillem de Castro, 35,
València.

:: Els tresors de nostra llengua
són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I

i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pessetes el volum.)

Col·lecció «Els nostres clàssics»

De Jaume Roig

El Llibre de les Dones

Pròleg i notes de

F. Almela i Vives

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA

PER A REGISTRAR

Patents, Marques, Models Indus-
trials, Especialitats Farmacéu-
tiques, etcétera

escriuiu sense cap compromís a
la coneguda

Agència General de Patents i Marques

CLARKE, MODET & Co

CASA FUNDADA EN 1879

Sucursal per a Catalunya, València i Balears:
Rambla de Canaletes, 6 - BARCELONA

Oficina Central:

Alcalá, 67 - MADRID